

PROČ SLOVENSKO-ČESKÝ ASPEKT

Ptáte se, proč je napsáno v podtitulu Aspektu slovensko-český časopis? No proto, že to odpovídá skutečnosti: redakce je v Bratislavě, na Slovensku se časopis tiskne, vydává a v redakci mají "kvalitativní i kvantitativní" většinu Slovenky. Ženy z České republiky jsou zde v minoritním postavení, ale i ony zde budou pravidelně publikovat články a úvahy o problematice žen, o feminismu a postfeminismu a vůbec psát sem o společnosti, literatuře a umění interpretované z hlediska rozdílů pohlaví, neboli sexu či anglicky "gender", tedy rozdílu mezi mužem a ženou. Později sem budou psát určitě i Maďarky, Polky, Rómkyně i Němky a další národnosti, které žijí na území našich dvou republik. Chtě nechtě, česká i slovenská republika jsou státy národnostní, nejen národní, musí vycházet z principů práv občanů různých národností a minorit, a to se musí objevit a projevit i v kultuře a také i v teoreticky zaměřených časopisech. Někdo s takovým pojmem musí začít a tak jsme s tím začaly my. Slovenky a Češky. Časem to určitě pochopí i ostatní.

Podtitulem časopisu jsme chtěly upozornit i na naše zaměření: Všechny tři, ba již čtyři generace žen žijící na území České a Slovenské republiky, se narodily a vyrůstly, žily a žijí v podobných sociálních a politických podmínkách, kterým se říkalo "reálný socialismus". Proto je jejich vidění světa i jeho sociálních, politických, ba i ženských problémů, ovlivněno shodnou zkušenosí. Všechny jsme poznaly totalitární režim i pseudoemancipaci žen, která byla redukována na povinnost a ekonomickou nutnost chodiť do práce a k volbám. A všechny víme, že ještě mnoho let se budeme svojí podobností odlišovat od žen jak v západních částech světa, tak i na východě Evropy. Naše přístupy, hodnocení, ale i "kulhání do Evropy" si bude podobné. Rozpad a desintegrace poskomunistických států je protikladem k stejně mocné politické i ekonomické integraci západoevropských států. K té integraci do Evropy dojde patrně časem i u nás. A tak si chceme my, ženy z bývalého Československa, tu současnou vývojovou etapu (či jenom episodu?) ušetřit. Nebyly jsme a nejsme jenom "oběti" politiky mužů. Také jsme se podílely, třeba i jenom svým mlčením a poslušností a touhou po konsumu, na dlouhém trvání komunistického režimu, který zdevastoval tuhle zemi. Ale také jsme se účinně podílely na hnuti odporu a v disentu jsme psaly, přepisovaly i překládaly politické statě, zakázané knížky i burcující proklamacie a na náměstích v listopadu 1989 jsme tvorily nejméně polovinu ze všech demonstrantů. Tehdy nás bylo hodně slyšet!

Pak jsme se zase stáhly zpět do svých rodin a domácností a přenechaly jsme politiku i podnikání (snad jenom na čas) zase jen mužům. V té první, federální vládě, byly ženy zastoupeny jenom osmi procenty mezi poslanci všech zastupitelských úřadů a v té druhé, vládě zvolené v létě 1992, byl podíl nás žen ještě nižší. Proto snad i neseme menší podíl viny a odpovědnosti za rozdělení státu, než nesou naši muži a i proto máme nyní morální právo společně, bez přerušení pokračovat. Odpovídá to i základním principům ženského hnutí a feminismu ve světě. Feminismus je skutečně protinacionalistický a protirasytický. Alespoň v něčem tedy budeme odpovídat světovému trendu! Dojde-li v blízké budoucnosti k integraci Evropy, budeme mít my ženy před muži náškok. Potřebujeme ho, protože přestože je nás na zeměkouli i v našich dvou státech o pár procent více než mužů, chováme se stále jako minorita: snažíme se přizbývat, zažít, neodlišovat se, vidíme se i interpretujeme sebe sama především očima mužů, popíráme svou identitu i svoji odlišnost a v ekonomické sféře jsme chudší. I na politické scéně se vyskytujeme méně často než muži, a proto si nemůžeme dovolit luxus dalšího trávení a rozdělování. Budeme-li pracovat společně, bude to i mnohem levnejší. A to je také důležité.

Většina časopisů pro ženy je orientována na módu, sex, reklamu, zkrátka je pouze komerční a proto i výdělečná. Tento časopis však chce a bude seznámovat ženy i muže s problematikou společnosti, kultury, umění, filosofie, politiky a sociologie z hlediska rozdělení lidí dle jejich rodu (gender) či sexu. Budou v něm publikovány původní studie i přehledy soustředěné na ženu v literatuře, v poezii, ve výtvarném umění, fotografii, filmu, překlady a recenze knih a časopisů a rozbory a kritiky feministických teorií a feministické filosofie.

Časopis by měl být na dobré odborné úrovni, tedy intelektuálně náročný a proto určitě nebude mít velký náklad ani velký počet čtenářů a čtenárek. I proto bude lepší a levnejší jej vydávat ve slovenštině a češtině, dle národnosti a provenience autorek článků a recenzí a tím i udržovat dosavadní kontinuitu.

Chceme tedy vydávat kvalitní časopis zaměřený na "gender" problematiku, který by nás informoval i spojoval s jinými autorkami a ženami, žijícími zde i v exilu. Nacionální prestiž je pro nás nepodstatná! I v tom se chceme lišit od mužů! Mezera vytvořená čtyřiceti letou izolací a existencí železné opony je tak široká, že je třeba ji rychle překlenout, a to na různých úrovních a v různých oborech. A klenba se vždycky musí stavět z obou stran současně, jinak by se nespojila a nedržela.

Dohrat naše znalosti v tak rozsáhlém oboru jakým jsou v současném světě gender studies (či také women's studies), je náročné a nedá se proto plýtvat ani časem ani fyzickými silami. Proto bez ohledu na geografické umístění a tzv. pragocentrismus, vycházíme ze současných podmínek a z toho, kde jsou dnes lepší možnosti pro tu kterou činnost.

V Praze již skoro dva roky existuje a docela dobře funguje knihovna a curriculum centrum pro ženské studia a od tohoto roku i Nadace pro gender studies, která vznikla s podporou East-West Women Network z New Yorku a s pomocí Frauen-Anstiftung z Hamburku. Zde je shromážděna již dosti rozsáhlá odborná knihovna převážně zahraničních publikací a časopisů, půjčují se zde i curricula přednášek pro ženská studia a iniciují přednášky, jazykové kurzy a odborné konference a svépomocné skupiny žen. Na Slovensku jsou momentálně lepší podmínky pro vydávání časopisu. K dispozici je tam několik nadaných redaktorek s dlouhodobými zkušenosími, které náhle vypadly z dosavadních redakcí a které mohou ihned začít pracovat. A ty právě budou dělat tento časopis pro Slovenky i Češky zde i v zahraničí dohromady. Pošta, telefony a faxy fungují i přes nově vytvořené hranice a čist v češtině i slovenštině umíme a nezapomněly jsme to, a nechceme to zapomenout.

Máme i mnoho společných zájmů a z nich na prvním místě v této řadě stojí společný strach před eskalací nacionalismu, jaký vidíme páru set kilometrů směrem na jih i na východ od našich bývalých i současných hranic. I proto je dobré vydávat slovensko - český časopis a vzájemně si půjčovat knížky!!!!

Jiřina Šiklová